

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum delectatio sit in appetitu intellectiuo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

¶ Super questionis trigesimeprime articulum quartum.

Circa dicta in 4. arti. Scotica subtilitas discutienda occurrit. Ipse nanque, ut superius allegatum est, ponit in uoluntate non solum operationes, sed passiones, illas liberas, istas naturales: illas a uoluntate in uoluntate, istas in uoluntate ab obiecto, unde in 3. sentent. distinct. 15. ex proposito probare nititur tristitiam in uoluntate non esse operationem eius, sed passionem quadrupliciter. primo, quia si est operatio, aut est uelle, aut nolle: sed non est uelle ut patet, nec nolle, ut probatur: quia Deus & beati possunt nolle, & tamen non possunt tritari. Secundo, quia summè nolente Sorte aliquid euenire, si illud eueniat, tristabitur: & tamen in eo non fiet aliqua operatio simpliciter, nec secundum aliquem gradum, quia iam ponitur quod summè noluit. Tertio, quia operatio est immediate in potestate uoluntatis, ut patet de uelle, & nolle. Tristari autem non est in potestate uoluntatis, cum nolitum aduenit. Quarto, quia operatio est & a uoluntate, & in uoluntate: tristitia autem est quidem in uoluntate, sed non a uoluntate: est enim de his quæ nobis nolentibus accidunt.

Lib. 2. de or. th. fide c. 13. & 22. i. p. 1. li. 4. c. 10. & 22. in fine.

¶ Ad euidenciam huius difficultatis mota hoc in tractatu, scilicet de delectatione, quia oppositorum eadem est disciplina, nec inferius specialiter que retur de tristitia, an sit in uoluntate: scito, quod si sole delectationes & tristitia essent passiones, cum ipse consequantur alios motus appetitus amorem, & odium formaliter, uel uirtualiter (nihil enim delectat nisi amatum, & nihil, contristat nisi odio habitum, seu nolitum) dicendum uideretur, quod passiones differunt ab operationibus in uoluntate: quia illæ immediate sunt illi, hæ autem medianibus illis: sed quoniam, ut ex dictis patet, amor est prima passio, quæ tamen in uoluntate manifestè est operatio: ideo non potest talis conditio uniuersaliter assignari passionibus translatis in uoluntatem. Propter quod ad tales passiones descendendo, dico quatuor. Primo quod tam delectatio quam tristitia est a uoluntate, & in uoluntate, probatur. Omnis motus uoluntatis est a duobus motoribus, altero quod ad specificationem, altero quod ad exercitium: & motor quod ad primum est obiectum, quod ad secum

q. p. r. c. 2. 3. ad 2.

quædam non naturales, quæ sunt cum ratione. Vel sicut Damasc. & Greg. Nyss. dicunt, Quædam sunt corporales, quædam animales, quod in idem redit. Delectamur enim & in his quæ naturaliter concupiscimus ea adipiscimur secundum rationem: sed nomen gaudii non habet locum, nisi in delectatione, quæ consequitur rationem: unde gaudium non attribuimus brutis animalibus, sed solum nomen delectationis. Omne autem, quod concupiscimus secundum naturam, possumus etiam cum delectatione rationis concupiscere, sed non e conuerso: unde de omnibus, de quibus est delectatio, potest esse gaudium in habentibus rationem, quamuis non semper de omnibus sit gaudium. Quandoque enim aliquis sentit aliquam delectationem secundum corpus, de qua tamen non gaudet secundum rationem. & secundum hoc patet, quod delectatio est in his, plus quam gaudium.

¶ AD PRIMUM ergo dicendum, quod cum obiectum appetitus animalis sit bonum apprehensum, diuersitas apprehensionis pertinet quodammodo ad diuersitatem obiecti: & sic delectationes animales, quæ dicuntur etiam gaudia, distinguuntur a delectationibus corporalibus, quæ dicuntur solum delectationes, sicut & de concupiscentiis supra dictum est.

¶ AD SECUNDUM dicendum, quod similis differentia inuenitur etiam in concupiscentiis: ita quod delectatio respondeat concupiscentiæ, & gaudium respondeat desiderio, quod magis uideatur pertinere ad concupiscentiam animalem, & sic secundum differentiam motus, est etiam differentia quietis.

¶ AD TERTIUM dicendum, quod alia nomina ad delectationem pertinentia, sunt imposita ab effectibus delectationis, nam lætitia imponitur a dilatactione cordis, ac si diceretur, lætitia: exultatio uero dicitur ab exterioribus signis delectationis interioris quæ apparent exterius, in-

Fdum uero est triplex, scilicet Deus, natura, & libertas, ut ex supra dictis patet, & quocumque horum causante, uoluntas ipsa causatur, ut ex supra dictis patet. Igitur omnis motus uoluntatis causatur a uoluntate quod ad exercitium actus, ab obiecto autem quod ad specificam determinationem. Delectatio igitur & tristitia, cum sint animi motus secundum appetitum in intellectu, ut modo loquimur, a uoluntate sunt, & in uoluntate, quia immanentes actus sunt. Secundo, quod delectatio, proprie loquendo, non est uelle, nec tristitia nolle, probatur: quia superius fructus actus speciei distinctus est contra uelle & intendere: constat autem, quod delectatio in uoluntate aut est fructus, aut eius species. Et pari ratione tristitia, ut ibi inuenitur, distinguenda uidetur a nolle, & hoc loquendo proprie de uelle, & nolle. Et si largo uocabulo per uelle, omnis acceptatio uoluntatis, & per nolle omnis reuocatio signi ficetur, ut Augustini autoritas in littera allata sonat, dicens quod lætitia est uoluntas: sic delectatio est uelle, & tristitia nolle. Tertio, quod tam delectatio, quam tristitia est a uoluntate ut natura, seu naturaliter declaratur ex ante dictis: & quod aliqua operatio est a uoluntate naturaliter, & quod fructus Dei clare uisus est naturalis. & probatur: quia non in potestate nostra esse uideatur tritari, uel delectari, apprehensis delectabilibus, & tristabilibus ipsi uoluntati id est uolitis, aut nolitis a nobis. Quarto, quod delectatio & tristitia habent magis rationem passionis in uoluntate, quam amor & odium, pro quanto illæ sunt uniuersaliter a uoluntate ut natura, hæc non. Et ideo uoluntas ad hoc se habet magis actiue, quam ad illas immediate: quoniam ad hoc cum dominio, ad illas non. Et propterea putatur uere passiones id est causata solummodo ab obiectis immedia

ARTICVLVS IIII.
Vtrum delectatio sit in appetitu intellectiua.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod delectatio non sit in appetitu intellectiua. Dicit enim Philosophus in primo Rhetoric. quod delectatio est motus quidam sensibilis, qui non est in parte intellectiua: ergo delectatio non est in parte intellectiua.

¶ 2 Præterea. Delectatio est passio quædam: sed omnis passio est in appetitu sensitiuo: ergo delectatio non est nisi in appetitu sensitiuo.

¶ 3 Præterea. Delectatio est communis nobis & brutis: ergo non est nisi in parte, quæ nobis & brutis communis est.

¶ SED CONTRA est quod in Psalmo. dicitur. Delectare in Domino: sed ad Deum non potest extendi appetitus sensitiuus, sed solum intellectiua: ergo delectatio potest esse in appetitu intellectiua.

¶ RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, delectatio quædam sequitur apprehensionem rationis. Ad apprehensionem autem rationis non solum commouetur appetitus sensitiuus per applicationem ad aliquid particulare, sed etiam appetitus intellectiua, qui dicitur uoluntas, & secundum hoc, in appetitu intellectiua, siue in uoluntate est delectatio, quod dicitur gaudium, non autem delectatio corporalis. Hoc tamen interest inter delectationem triuiscue appetitus, quod delectatio appetitus sensibilis est cum aliqua transmutatione corporali: delectatio autem appetitus intellectiua nihil aliud est, quam simplex motus uoluntatis. & secundum hoc Aug. dicit in

te, cum tamen sint operationes naturales ipsius uoluntatis, consequentes ab ipsa, & in ipsa ex obiectis apprehensis & uolitis, aut nolitis formaliter uel uirtualiter. Et quoniam hoc medium est interesse omnino passionis, ut Scot. posuit, & esse omnino operationes uoluntarias: ideo obiecta utramque ueritatem participant: soluenda tamen simpliciter sunt, & dicendum ad primum, quod tristitia, proprie loquendo, nec est uelle, nec nolle, sed

lib. 7. et. uita. c. u. n. mo. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

